

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ervditione Religiosorum

Humbertus <de Romanis>

Ingolstadii, 1591

VD16 H 5888

2. De ordinatione rationis quantum ad actum cogitandi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50980](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50980)

*Secunda pars principalis de ordinatione rationis
quantum ad actum cogitandi.*

CAPVT II.

S Equitur de diuersitatibus ordinationum. Et notandum quòd ordinandæ sunt animæ vires: ordinandæ sunt & virtutes. Prouidenda est ordinatio, & respectu temporum, & respectu locorum. In ordinatione animæ quantum ad vires, primo intendendum est ordinationi rationis: quia cum ratio ordinata fuerit, ipsa alias vires ordinabit. Ad ordinationem rationis pertinet, vt eius operatio actus aliarum viriū præcedat. Bernardus in libro de consideratione. *Lib. 1. circa medium illius.* Non te totum, nec semper des actioni: sed considerationi aliquid tui, & cordis & temporis, sequestra. Consideratio ipsius actionis partes, benigna præsumptione suas facit: peragendo quodammodo & præordinando quæ agenda sunt necessario: ne fortè quæ præuisa & meditata, esse poterant proficuo, præcipitata magis periculo fiant. Item ad rationis ordinationem pertinet, vt seruus Dei sibi prius, ampliusq; quam alteri intendat. Bernardus in libro de consideratione: *Lib. 2. inter princip. & medium.* A te tua consideratio inchoet: ne frustra extendaris ad alia, te neglecto. Quid tibi prodest, si vniuersum mundum lucreris, te vnum perdens? noueris licet omnia mysteria, noueris lata terræ, alta cœli, profunda maris: si te nescieris, eris similis ædificanti sine fundamento, ruinam non structuram faciens. Non est sapiens qui sibi non est sapiens. A te incipiat tua consideratio: non solùm autem, sed & in te finiatur.

Tu primus tibi: tu tibi vltimus. Considera
 sic progrediatur, vt non egrediatur: sic exeat,
 non deserat. In acquisitione salutis tuæ nemo tibi
 germanior. In libro de vita solitaria. Egregium
 instrumentum corporis oculus: si sicut caetera,
 sic etiam seipsum posset videre. Quod cum
 interiori oculo cōcessum fit, si ad exterioris ex-
 emplum seipsum negligens, vacat circa aliena
 cum multum vult, non sufficit redire ad se-
 ipsum. Tibi vaca multum: tu ipse tibi sollicitu-
 dinis materia es. Pertinet etiam ad rationis or-
 dinationem, vt seruus Dei prius audiat, quam
 docere præsumat: prius ea quæ in doctrina fidei
 sibi apposita sunt, prudenter intelligat: vt qua-
 lia sibi apposita sunt, potest preparare studeat. Au-
 ditacens, & pro reuerentia accedet tibi bona
 gratia. Ordinanda est ratio quantum ad actum
 cogitandi, inquirendi, iudicandi, memoran-
 di, interrogandi, seu eloquendi. Quantum ad
 actum cogitandi, ordinanda est ratio, vt non
 solum cogitationes peruersas, sed otiosas ca-
 ueat: cogitationibus verò ad vsum vitæ, vel ad
 cultum Dei pertinentibus intendat, ordinatio
 rationis quantum ad actum cogitandi multum
 dependet ex dispositione voluntatis. In libro
 de vita solitaria: Voluntas in omni cogitatio-
 ne princeps est: & necessario principatum vo-
 luntatis sequitur omnis tenor cogitationis. Tri-
 a enim sunt quæ cogitationem faciunt: volun-
 tas ipsa, memoria, & intellectus. Voluntas co-
 git memoriam, vt proferat materiam: cogit
 intellectum ad formandum quod profertur.
 In eodem: Cogitationum, aliæ bonæ & sanctæ

Bernard.

Ecccl. 32.

Bernard.

& dignæ Deo: aliæ malæ & peruersæ quæ separant à Deo: aliæ vanæ & otiosæ, à quibus aufert se Deus. Hinc etenim dicitur, quòd peruersæ cogitationes separant à Deo: & quia Spiritus sanctus aufert se à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu. Intellectus ipse est, qui quocunque seu in bonum, seu in malum applicatus fuerit, naturaliter viget: sed alius inuenitur sibi relictus: alius gratia illuminatus. Ille seculi rebus & feriis & nugatoriis se non negat: hic non nisi dignis se rebus accommodat. Ille sæpe operatur, sicut sibi relictus, & vitio infectus, ex vitio rationis & vitio corruptæ voluntatis texens malas peruersasque cogitationes, quibus semetipsum qui cogitat spontè separat à Deo: hic autem sicut illuminatus & virtuti affectus, operatur pietatè, quæ cogitantem cõiungit Deo. Cogitationes sine intellectu ipsæ sunt vanæ & otiosæ, neutro intellectui per cogitationis intentionem se applicantes; nõ repente perimentes, sed paulatim corrumpentes; occupantes tempus, necessaria impediètes, & animũ inficientes; & nõ tam cogitationes, quàm ex veris vel imaginariis recordationibus simulachra quædã cogitationum, seu ipsæ recordationes, vltro multipliciter in memoriã scaturiunt; in quibus passio quædã voluntatis potius esse videtur, quàm actio: cum nulla sit in eis cogitantis intentio: cum id quod sponte ebullit de memoria, formandum se offert intellectui nõ curanti: & quicquid agitur, potius agi videtur in somno dormientis, quàm in acie cogitantis: vbi tamen & si repellere à seipso Spiritum sanctum non est in voto cogitantis, fit tamen ex culpa ne-

Sap. 1.

gligentis, vt spiritus disciplinæ meritò se auferat à cogitationibus indisciplinatis. Ad ordinationem rationis quantum ad actum cogitandi quatuor multum valent. Primum est boni transitorij contemptus. Amorem boni transitorij comitatur turba cogitationum tumultuosarum. E conuerso. Contemptus boni transitorij habet solitudinem. Gregorius super illud: Qui ædificant sibi solitudines. Omnis terrenus densis tumultibus premitur: & frequentia desideriorum quasi turbarum calcatur. Idem: Sancti viri qui nihil huius mundi appetunt: nullis proculdubio in corde tumultibus premuntur. Secundum est sensuum exteriorum custodia. Sicut custodia portæ ad hoc valet, vt non intret, qui intrare non debet: sic custodia sensuum ad hoc valet, vt cogitatio mala ad cor non intret: Claude ostia tua super te. Tertium est vigilantia, qua cogitationes malæ quæ oriuntur, & causæ eorumprehenduntur. Quartum est virilitas ad operandum, qua cogitationes malæ in corde nasci prohibentur. & si natæ fuerint, expelluntur. Hæc duo nobis commendantur: Vigilare, inquit, state in fide, viriliter agite. Qui cogitationibus malis carere desiderat, cogitationibus bonis cor occupare studeat. Bernardus distinguit diuersa genera cogitationum, à quibus multa sollicitudine cauere necesse est eos, qui conuertuntur ad cor: & dignum Deo in semet ipsis templum exhibere festinant. Sunt enim nonnullæ cogitationes penitus otiosæ, quas tam facile abiicere quàm repellere potest anima seculum habitans in corde suo, & assistens domi-

Job. 3.

Lib. 4. cap.

39. in prin.

Lib. 4. cap.

34. in prin.

Isa. 26.

1. Cor. 16.

*In serm. de
triplici ge-
nere cogi-
tationum.*

matorum

matori vniuersæ terræ. Sunt & aliæ violentę magis & fortius adhærentes, quæ ad necessitatem animæ pertinent: & quasi ex eodem limo assumptæ, de quo & nos: quæ si paululum infederint, euelli nequeunt sine læsione & difficultate. Sæpe enim sic afficit nos carnalis cogitatio de necessariis corporis, vt vix eradicari possit à nobis: & quia limosa cùm sit & viscosa, limosam similiter inuenit terram. Nō sine caussa dictum est, hominem non plasmatum de terra qualibet, sed de limo. Oportet reprimere, quem extinguere non possumus appetitum, vt quàm cito mentem ingreditur, crescere non sinatur: sed sicut dicit Scriptura, sub nobis sit appetitus, & nos dominemur illius. Est & tertium cogitandi genus immundum nimis & fœtidum, quod nec admittere quidem vlla ratione debemus, sed à longè præsentire fœtorem, & tota virtute repellere, ad gemitus conuersi, lachrymis & suspiriis inuocantes Spiritum sanctum, qui adiuuet infirmitatem nostram. Dico autem cogitationes illas immundas penitus & fœtidas, quæ ad luxuriam, ad inuidiam, & vanam gloriam pertinent, cæteraq; vitia detestanda.

De ordinatione rationis quantum ad actum inquirendi.

CAPVT III.

Quantum ad actum inquirendi, ordinanda est ratio, vt caueat ne nimis difficilia vel inutilia inquireat: Non erigas oculos tuos ad o- *Pro. 23.*
pes quas habere non potes, sed prudentiæ tuæ

K 5 pone